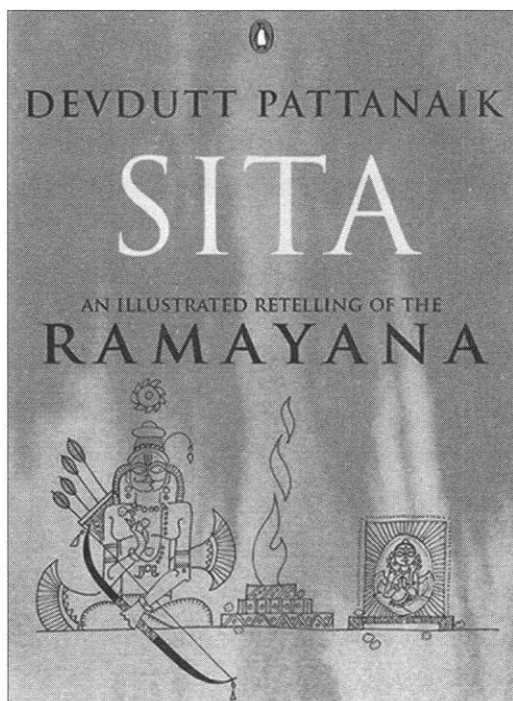

แนะนำหนังสือ

เพชรดา ชุนอ่อน*

Devdutt Pattanaik.

Sita : An Illustrated Retelling of the Ramayana.

New Delhi : Thompson Press India Ltd., 2013. Illustrated. 318 pp.

* อาจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รามายณะ เป็นมหากาพย์เก่าแก่และมีความสำคัญที่สุดของชาวอินเดียที่เล่าสืบต่อกันมายาวนานในหลากหลายพื้นที่ของอนุทวีปอินเดีย เชื่อว่าเรื่องรามายณะถูกจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกเมื่อสองพันกว่าปีมาแล้วโดยมหาฤๅษีวาลมิกิประพันธ์เป็นภาษาสันสกฤตในรูปแบบบทร้อยกรองประเภทฉันทโนวาทณ์ในวัฒนธรรมอินเดีย รามายณะเป็นมหากาพย์ที่ศักดิ์สิทธิ์เทียบเท่าคัมภีร์ทางศาสนา คือ พระเวทและปุราณะเนื่องจากนับถือว่ารามเป็นอวตารของพระวิษณุ หนึ่งในสามมหาเทพของศาสนาฮินดู ด้วยเหตุนี้ตัวละครฝ่ายธรรมะในเรื่องจึงได้รับการยกย่องให้เป็นตัวอย่างอันดีงามที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตัว กล่าวคือ ราม ตัวเอกของเรื่อง เมื่อเป็นลูกก็เป็นลูกที่ดี เมื่อขึ้นครองราชย์ก็เป็นกษัตริย์ที่ดี และเป็นสามีที่ดี สิดาเป็นตัวอย่างของภรรยาในอุดมคติที่มีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อสวามี ส่วนลักษมณ์ก็เป็นแบบฉบับของน้องชายที่ดี ดูแลรับใช้และจงรักภักดีต่อพี่ชาย แม้แต่หนุมานก็เป็นตัวแทนของข้ารับใช้ตัวอย่างที่จงรักภักดีต่อเจ้านายเหนือด้วยชีวิต

โครงเรื่องอมตะเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่วที่เล่าผ่านการทำสงครามระหว่างราม เจ้าชายจากโยธยาผู้เป็นมนุษย์ธรรมดา กับราवณะ ราชานแห่งพวักยัษ ทำให้อรามายณะเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง นอกจากจะแพร่หลายอยู่ในอนุทวีปอินเดีย มหากาพย์รามายณะยังข้ามน้ำข้ามทะเลมายังดินแดนอื่นอีกด้วย โดยเฉพาะประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน รามายณะยังคงได้รับความนิยมอย่างไม่เสื่อมคลายในหมู่นักอินเดียนั้นเอง เนื้อเรื่องถูกถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ๆ ไปตามยุคสมัย เช่น วรรณกรรมร้อยแก้ว หนังสือนิทาน ละคร ภาพยนตร์ และการตูนโทรทัศน์ ฯลฯ นอกจากจะเผยแพร่ในรูปแบบของสื่อบันเทิงดังกล่าว รามายณะยังถูกนำไปตีความในแวดวงวิชาการอย่างแพร่หลายในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งการเป็นวรรณกรรมและการเป็นเอกสารประวัติศาสตร์

สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องรามายณะประการหนึ่งคือ ในปัจจุบันคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจรามายณะในฐานะวรรณกรรมเก่าแก่มากกว่าคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาที่ดัดสินถูกผิดชั่วดีชัดเจน ทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงการกระทำหลายอย่างของรามที่เคยถูกมองว่าชอบธรรมแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงมีนักเขียนหลายคนที่ยกย่องเรื่องรามายณะมาตีความใหม่ให้ผู้อ่านได้มองเห็นอีกแง่มุมของมหากาพย์เก่าแก่นี้ Sita : An Illustrated Retelling of the Ramayana เป็นอีกหนึ่งการตีความเรื่องราวของมหากาพย์รามายณะ

โดยเทวทัต ปฏินายัก (Devdutt Pattanaik) นายแพทย์ผู้หันเหมาเป็นนักเขียนที่มีผลงานด้านเทวตำนานมากกว่าสามสิบเรื่อง ผลงานเรื่องมหากาพย์ฉบับตีความใหม่ของนายแพทย์ปฏินายักที่ออกเผยแพร่ในปี ๒๐๑๐ ได้รับความนิยมอย่างสูงในอินเดีย สามปีถัดมาเขาจึงหยิบเอามหากาพย์อีกเรื่องมาเล่าแบบตีความใหม่บ้าง โดยใช้ชื่อหนังสือว่า *Sita* เป็นการบอกกับผู้อ่านว่ารามายณะในแบบของเขาจะมองเรื่องราวผ่านสายตาของสีดา ตัวเอกฝ่ายหญิงของเรื่อง

Sita : An Illustrated Retelling of the Ramayana เริ่มด้วยบันทึกของผู้เขียนที่เล่าถึงที่มาของตำนานเกี่ยวกับกำเนิดเรื่องรามายณะ และพัฒนาการของเรื่องราวถูกสอดแทรกเนื้อหาเพิ่มเติมตามกาลเวลาจนเกิดเป็นเรื่องราวที่ถ่ายทอดผ่านหลากหลายภาษาถิ่น ซึ่งก็มีรายละเอียดเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ผู้เขียนระบุช่วงเวลาในการแต่งของเรื่องรามายณะในยุคต่าง ๆ ที่ผ่านมา ตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นเพียงโศลกที่ร้องโดยนักเล่นทानในช่วงก่อนคริสตกาล ก่อนที่จะถูกเขียนเป็นภาษาสันสกฤตเป็นครั้งแรกโดยฤๅษีวาลมิกิเมื่อราว ๒๐๐ ปีก่อนคริสตกาล และตั้งแต่ต้นคริสตกาลเป็นต้นมาก็เริ่มปรากฏอยู่ในคัมภีร์ของศาสนาฮินดูหลายฉบับในฐานะเรื่องอวตารของพระวิษณุ ก่อนที่จะกลายมาเป็นนวนิยาย ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน

ผู้เขียนแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๘ บท เริ่มจากบทนำ *Descent from Ayodhya* - ทายาทแห่งอโยธยา ที่เริ่มเรื่องด้วยบรรยากาศอันเงียบงันหลังจากนางสีดาหายลับไปในแผ่นดินที่แหวกเป็นช่อง ต่อด้วยบทที่ ๑ *Birth* - ถือกำเนิดที่ย้อนไปกล่าวถึงกำเนิดของตัวละครหลัก โดยเริ่มจากท้าวชนกแห่งเมืองมถิลาพบสีดาอยู่ใต้พื้นดินขณะทำพิธีแรกนาตามด้วยการถือกำเนิดของเจ้าชายทั้งสี่แห่งอโยธยา ตลอดจนชีวิตวัยเด็กของตัวละครเหล่านี้ สีดาถูกบรรยายว่ามีสติปัญญาล้ำเลิศ นางสามารถร่วมอภิปรายพระเวทกับพระบิดา และบรรดาฤๅษีได้จนได้รับการยอมรับว่าเป็นปราชญ์หญิง ความมหัศจรรย์ของสีดาอีกประการคือนางสามารถยกคันศรของพระศิวะที่มีน้ำหนักมากจนแม้แต่บุรุษแข็งแรงยังยกไม่ได้ ทำให้ท้าวชนกตัดสินใจว่าจะยกสีดาให้อภิเษกกับชายที่สามารถยกคันศรนี้ได้เท่านั้น

บทที่ ๒ *Marriage* - อภิเษกเล่าถึงวิกรรมเก้งก้างของรามในวัยหนุ่มพิธีเลือกคู่ของเจ้าหญิงสีดา ที่จบลงด้วยการที่เจ้าชายรามจากอโยธยาสามารถยกคันศรวิเศษได้ จึงได้เข้าพิธีอภิเษกสมรสกับสีดา พร้อม ๆ กับอนุชาทั้งสามที่เข้าพิธีอภิเษกสมรสกับ

เจ้าหญิงอีกสามคนของมิดิลา

บทที่ ๓ Exile - เนรเทศเล่าถึงสาเหตุที่ทำให้รามต้องถูกเนรเทศจากเมือง โดยย้อนไปถึงครั้งหนึ่งที่ท้าวทศรถเคยสังหารชายคนหนึ่งโดยไม่ได้ตั้งใจขณะที่ชายผู้นั้นกำลังเดินทางไปแสวงบุญพร้อมกับบิดามารดาตาบอด บิดามารดาของชายเคราะห์ร้ายโกรธแค้น จึงสาปท้าวชนกให้ต้องตายเพราะความเจ็บปวดจากการถูกพรากจากบุตรที่รัก ท้าวทศรถตกใจกลัวมาก จึงตัดสินใจกราชบัลลังก์ให้รามผู้เป็นโอรสองค์โต แต่นางไถยเกย์ไม่ยอม เพราะต้องการให้ภรตบุตรชายของตนได้ครองบัลลังก์ และอ้างคำสัญญาที่ท้าวทศรถเคยให้ไว้กับนางตอนอภิเษกสมรสว่าจะทำตามความปรารถนาของนาง นางไถยเกย์จึงขอให้ภรตขึ้นครองราชย์ และให้รามออกไปอยู่ป่าเป็นเวลา ๑๔ ปี รามต้องการรักษาสัตย์ของพระบิดา จึงเดินทางออกจากวัง โดยมีสิดาผู้เป็นชายา และลักษมณ์น้องชายติดตามไปด้วย

บทที่ ๔ Abduction - ลักพาตัวเล่าถึงการใช้ชีวิตในป่าของราม สิดา และลักษมณ์ รามและสิดานั้นถือพรหมจรรย์ ใช้ชีวิตอย่างนักบวช ส่วนลักษมณ์นั้นสาบานตนว่าจะดูแลรับใช้พี่ชายและพี่สะใภ้ไม่ให้คลาดสายตาจนนิทราเทวี่ต้องเสด็จมาประทานพรให้ลักษมณ์ไม่ต้องหลับตลอดเวลา ๑๔ ปีที่ถูกเนรเทศ วันหนึ่งนางศุรบปณชา น้องสาวของราวณะมาเที่ยวป่าพบรามเข้าก็หลงรัก เลยคิดจะฆ่าสิดา ลักษมณ์จึงตัดปลายจมูกของนางเป็นการสังฆอน นางศุรบปณชาโกรธแค้น จึงไปฟ้องพี่ชาย และใส่ร้ายว่าถูกสองนักบวชขังแก ราวณะจึงไปลักพาตัวสิดามาเป็นการแก้แค้น

บทที่ ๕ Anticipation - ความคาดหวังการพบกันระหว่างรามกับเหล่าวานร รามช่วยสุครีพจากพาลิผู้เป็นพี่ชายที่เป็นราชวานรแห่งเมืองขีดขิน รามสังหารพาลิและยกสุครีพให้ครองเมืองขีดขินสืบต่อไป เหล่าวานรพร้อมใจกันช่วยเหลือรามในการตามหาสิดา และจบบทด้วยการที่หนุมานเหาะข้ามทะเลไปตามหาสิดายังเมืองลงกา

บทที่ ๖ Rescue - ช่วยเหลือเล่าถึงสงครามระหว่างรามกับราวณะ ซึ่งจบลงด้วยชัยชนะของรามและการตายของราวณะ แต่เมื่อพบสิดา รามกลับตั้งคำถามเรื่องความบริสุทธิ์ของนาง และบอกให้สิดาไปไหนก็ได้ตามใจ สิดาจึงพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวเองด้วยการลุยไฟ

บทที่ ๗ Freedom - อิสระรามกลับคืนสู่โยธยาและได้ขึ้นครองราชย์ ทว่ากลับเกิดข่าวซุบซิบไม่งามเกี่ยวกับสิดาว่าเป็นหญิงที่ต่างพร้อย รามยอมรับผู้หญิงที่ไปอยู่ร่วม

ชายคาบกับชายอื่นได้อย่างไร รวมต้องรักษากฎของราชวงศ์ จึงตัดสินใจเนรเทศนางออกจากเมืองเพื่อรักษาชื่อเสียงอันบริสุทธิ์ สิดาที่กำลังตั้งครรภ์ต้องร่อนเร่ไปในป่าจนไปพบฤๅษีวาลมิกิ และได้อาศัยอยู่กับฤๅษีจนคลอดบุตรชายฝาแฝดและเลี้ยงดูลูกทั้งสองในป่า ฤๅษีวาลมิกิสอนโศลกสรรเสริญพระรามให้แก่กุมารทั้งสอง ต่อมารามทำพิธีอิศฺวเมธ คือการปล่อยม้าให้ควบไปเรื่อย ๆ โดยมีกองทัพตามมาเพื่อแสดงแสนยานุภาพของอาณาจักรสองกุมารจับม้าของรามได้ กองทัพที่นำโดยอนุชาทั้งสามของรามและหนุมานก็ไม่สามารถเอาชนะสองกุมารได้ จนรามต้องออกมาด้วยตนเองและพบว่าสองกุมารคือบุตรชายของตน ก่อนจะจบลงด้วยเหตุการณ์ในบทนี้ คือ สิดาประกาศความบริสุทธิ์ของตน โดยให้พระแม่ธรณีเป็นพยาน และอธิษฐานว่าถ้านางบริสุทธิ์ก็ขอให้พระแม่ธรณีรับนางไป จบคำของสิดา แผ่นดินก็แหวกเป็นช่องกลืนร่างสิดาลับหายไป ผู้เขียนจบบทด้วยการเล่าถึงความตายของราม ที่รู้געใจถึงความบริสุทธิ์ของภรรยา แต่ถูกพันธนาการด้วยกฎข้อบังคับที่ไม่อาจฝ่าฝืนได้และจบบทส่งท้ายด้วยการกลับคืนสู่สวรรค์ของราม

ปัญหานักสร้างความน่าสนใจด้วยการเริ่มบทนำจากเหตุการณ์ที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นตอนจบของเรื่อง ก่อนจะค่อย ๆ ย้อนเล่าเรื่องไปตามลำดับด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย แต่ลึกซึ้งกินใจโดยเฉพาะสิดา ภาพของสิดาในรามายณะของปัญญักษ์เป็นสตรีที่ฉลาดหลักแหลม มีจิตวิญญาณอิสระ นางไม่ใช่ผู้ตาม แต่เป็นอีกครั้งของสวามี ความคิดของสิดาสะท้อนผ่านหลายตอนในเรื่อง เช่น ในบทที่ ๔ ได้บรรยายถึงสิดาว่า “นางติดตามสวามีไปเพื่อไม่ให้เขารู้สึกเหมือนมีอะไรขาดหายไป” (She followed her husband to ensure he never felt incompleting – p.63) หรือตอนที่สิดาถูกกักขังอยู่ในเมืองลงกา “ร่างกายของนางสามารถถูกจองจำได้ แต่จิตวิญญาณของนางไม่มีวันถูกจองจำ” (Her body could be imprisoned, but never her mind – p.101) และตอนที่นางถูกตัดสินเนรเทศจากคำขู่ขบนิพนทาของชาวบ้าน “ลงกาปรารถนาให้นางยอมจำนน อโยธยาเรียกร้องความบริสุทธิ์ของนาง” (Lanka desired her submission, Ayodhya demanded her innocence – p.203) เป็นต้น ผู้เขียนทำให้ภาพของสิดาชัดเจนขึ้น ทำให้เราเห็นลักษณะนิสัยใจคอของสิดาในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่มีความคิดเป็นของตนเอง ไม่ใช่เป็นเพียงภรรยาที่คล้อยตามสามีจนมองไม่เห็นตัวตนที่แท้จริง

รามก็ถูกทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเขาไม่ใช่ร่างอวตารที่สมบูรณ์แบบของเทพเจ้า เขาก็มีอารมณ์ความรู้สึก แต่ด้วยสถานะที่สูงส่งของวรรณกษัตริย์ทำให้ต้องเก็บซ่อนความอ่อนไหวไว้

เช่น ตอนที่สิดาลุยไฟพิสูจน์ความบริสุทธิ์ พระอัคนี เทพแห่งไฟได้ประกาศว่านางบริสุทธิ์ ไร้มลทินทั้งปวง รามก็ยิ้มกว้างเหมือนเด็กอยู่ชั่ววินาที ก่อนที่สีหน้าจะกลับมาเรียบเฉยดังเดิม (Ram beams like a child on hearing this, but for a moment. Then the stonic expression returned – p.252) ผู้เขียนทำให้ผู้อ่านเห็นว่ารามเป็นตัวแทนของการต่อสู้ระหว่างอารมณกับเหตุผล หลายครั้งที่รามนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่สะเทือนใจ เช่น ตอนที่ร่างของสิดาหายลับไปในพื้นธรณี ทุกคนในที่นั่นต่างมองรามอย่างเห็นใจ แต่รามกลับเฉยบเฉย ไม่แสดงอารมณ์และพาโอรสทั้งสองกลับวังด้วยความเยือกเย็นเป็นปกติ ความขัดแย้งในลักษณะตัวละครทำให้ผู้อ่านมองรามของปัญญายักษ์ในฐานะมนุษย์ที่มีอารมณ์ความรู้สึกแต่ต้องถูกกดไว้ด้วยหน้าที่มากกว่าเป็นเทพเจ้าที่สูงส่งดั่งมาไร้ขอบบพร่อง

และความน่าประทับใจอีกประการหนึ่ง คือ การบรรยายอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ผู้เขียนพรรณนาความรู้สึกอ้างว้างของสองกุมารที่สูงญเสียมารดาไปอย่างกะทันหัน และต้องไปอยู่กับ “คนแปลกหน้า” ที่จู้ ๆ ก็ได้รู้ว่าเป็นบิดาทั้งที่เมื่อไม่นานนักรบกันอยู่แท้ ๆ เมื่อต้องไปอยู่ในพระราชวังอันกว้างใหญ่ที่ไม่เคยคุ้น กุมารทั้งสองที่อาศัยอยู่ในกระท่อมมาตั้งแต่แรกเกิดถึงกับลงปอนนอนพื้นบนเสื่อที่หยากรหญาเนื่องจากความแปลกที่ไม่เคยนอนบนที่นอนนิ่มในห้องหุหราแบบนี้มาก่อน ความรู้สึกของสองกุมารเป็นประเด็นที่ไม่เคยมีการนำเสนอมาก่อนเลย ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครที่เป็นเพียงเด็กเล็ก ๆ ที่ต้องพรากจากการดาด้อมมาอยู่กับบิดาที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน และแม้จะชื่นชมรามผู้เป็นบิดาในฐานะเทพเจ้า แต่ก็มี ความห่วงใยไม่ใกล้ชิด บทบรรยายที่เน้นถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครแทนการเล่าแค่ “ใครทำอะไร” เน้นว่าตัวละคร “รู้สึกอย่างไร” ทำให้รายละเอียดของปัญญายักษ์ดึงดูดผู้อ่านให้คล้อยตามไปกับเนื้อเรื่องแม้แต่ในตอนที่สิดาถูกรามเนรเทศทั้ง ๆ ที่ตั้งครมร์ ซึ่งมักเป็นตอนที่ผู้อ่านรุ่นใหม่ในยุคที่ลัทธิสตรีเท่าเทียมบุรุษไม่ชอบใจนัก ปัญญายักษ์ได้เขียนให้สิดาพูดว่า “He is God, he can abandon no one and I am Goddess, I cannot be abandoned by anyone.” หมายความว่าด้วยฐานะเทพเจ้าของราม เขาไม่สามารถทอดทิ้งใครได้ และสิดานั้นเป็นมหาเทวี ไม่สามารถที่จะถูกทอดทิ้งได้ ทุกอย่างเป็นไปด้วยจิตวิญญาณอันเป็นอิสระของสิดาที่ผู้เขียนเน้นย้ำมาตลอด

ประเด็นที่ดูจะแปลกใหม่ที่สุดในหนังสือเล่มนี้คือแต่ละบทผู้เขียนได้นำเรื่องราวมาขณะในฉบับท้องถิ่นต่าง ๆ มาร้อยเรียงเป็นเรื่องเดียว เช่น ตอนที่สงครามจบสิ้นลง ก่อนที่รามจะพาสิดากลับอโยธยา ได้มีอสูรพันเศียรปรากฏตัวขึ้น พิณกบอกรามว่าอสูรตนนี้เป็นฝาแฝดกับราวีณะ มีฤทธิ์มากจนแม้แต่ราวีณะเองยังเกรงกลัว และก่อนที่รามจะ

หยิบคันศรออกมา ทนได้นั้นสีดาก็กลายร่างเป็นพระแม่อาลี เนตรแดงก่ำ มีสิบกกร และพุ่งเข้าใส่อสูรพันเศียร ทั้งคู่ต่อสู้กันอย่างดุเดือด สีดาในร่างพระแม่อาลีฉีกร่างอสูรเป็นชิ้น ๆ และดื่มเลือดจากร่างของอสูรพันเศียร ก่อนจะคืนร่างกลับมาเป็นหญิงข้างสวามีเป็นสีดาผู้อ่อนหวานตามเดิม ทุกคนที่อยู่ ณ ที่นั้นจึงกระจ่างใจว่าที่แท้เป็นสีดาเองยอมถูกจับมาและยอมให้ตัวเองได้รับการช่วยเหลือ นางเป็นเทวีที่ไม่ขึ้นกับใคร และนางทำให้รามเป็นเทพเจ้าที่เป็นที่พึ่งพาของมวลมนุษย์ ซึ่งเนื้อหาเกี่ยวกับอสูรพันเศียรผาแผ่ของราวณะปรากฏในอถุทธรามายณะ (Adbhuta Ramayana) เท่านั้น อถุทธรามายณะเป็นรามายณะที่แต่งขึ้นเพื่อสรรเสริญพระแม่ลักษมีในลัทธิศักติที่นับถือเทพฝ่ายหญิง และยังมีตอนที่รามพาสีดากลับมาโยธยาแล้ว วันหนึ่งนางก้านัลคนหนึ่งของสีดาถูกนางศูรปนขาที่คิดจะมาแก้แค้นแทนพี่ชายใช้เวทมนต์สะกดให้ถ่มถึงหน้าตาของราวณะ สีดาตอบว่านางไม่เคยมองหน้าราวณะ แต่ก็วาดรูปจากความทรงจำแวบเดียวที่เห็นเงาของราชาอสูรที่สะท้อนพื้นน้ำตอนที่ลักพาตัวนางเหาะข้ามทะเล แต่พอวาดเสร็จรูปกลับลบไม่ออก จึงเกิดการขบขันนิทนาถว่าสีดาแอบวาดรูปราวณะในตำหนักของพระราม และเคลือบแคลงถึงการตั้งครรรค์ของสีดา โดยตั้งข้อสังเกตว่านางอยู่ในป่ากับสวามีถึง ๑๔ ปี กลับไม่ตั้งครรรค์ มาตั้งครรรค์หลังจากกลับมาจากลงกาได้ไม่นาน แต่เนื้อหาตอนสีดาวาดภาพราวณะไม่ปรากฏในรามายณะฉบับของวาลมิกิ แต่ปรากฏในรามายณะของอินเดียได้หลายฉบับ รวมไปถึงรามเกียรติ์ของไทยด้วย

นอกจากจะใช้เนื้อหาจากรamayana หลายฉบับแล้ว ท้ายบทผู้เขียนยังอธิบายเพิ่มว่าเนื้อหาที่เขียนในเนื้อเรื่องปรากฏในรามายณะฉบับไหนบ้าง กล่าวได้ว่าหนังสือ *Sita* ของนายแพทย์เทวทัต ปิฎกานัก เป็นการเล่าเรื่องที่น่าสนใจมาก อาจจะไม่ถึงขั้นตีความใหม่หมด แต่การเล่าเรื่องด้วยการนำตำนานของเจ้าชายรามในฉบับของท้องถิ่นต่าง ๆ มาร้อยเรียงใหม่ และให้คำตอบในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้อ่านมักจะข้องใจและตั้งคำถาม ได้ทำให้ผู้อ่านที่คุ้นเคยกับมหากาพย์รามายณะอยู่แล้วได้มุมมองเกี่ยวกับตัวละครอีกแง่มุมหนึ่ง ผู้อ่านที่ไม่เคยอ่านรามายณะมาก่อนก็สามารถเข้าใจและเพลิดเพลินไปกับเนื้อเรื่องได้ *Sita : An Illustrated Retelling of the Ramayana* นับเป็นการแปลโฉมมหากาพย์ที่คนรุ่นใหม่อาจจะมองว่าอ่านยากเนื้อหาหนาเบือ ให้กลายเป็นวรรณกรรมประกอบภาพที่นอกจากงามด้วยภาษาที่ใช้ ยังอ่านสนุก เหมาะทั้งนักอ่านที่เบือตัวละครด้านเดียว ที่แบ่งเป็นฝ่ายธรรมะ ธรรมที่ชัดเจนของรามายณะฉบับเก่า ๆ และผู้สนใจเรื่องรามายณะที่ต้องการอ่านและรู้จักตำนานที่เก่าแก่ที่สุดเรื่องหนึ่งของโลกต้องไม่พลาดหนังสือเล่มนี้